

การรณรงค์ให้เด็กและเยาวชนไทยรักการอ่าน – กลยุทธ์สำคัญในการปฏิรูป การศึกษาและการปฏิรูปประเทศ

Book Reading Campaign For Thai Youth – An Important Guideline For Education And Reform For Thailand

รศ.วิทยากร เชียงกุล*

การปฏิรูปการศึกษาของไทยที่ไม่ได้ผล นักเรียนออกกลางคันมาก, โรงเรียนคุณภาพต่างกันมาก ส่วนใหญ่คุณภาพต่ำ¹ ส่วนหนึ่งเพราะคนไทยส่วนใหญ่ขาดความเข้าใจว่า กระบวนการเรียนรู้โดยตัวผู้เรียนเองเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่าการสอนของครู ดังนั้น เรื่องสำคัญที่ควรจะทำอย่างจริงจัง คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งแต่ชั้นปฐมวัยเป็นต้นมา ให้อยากรู้อยากเห็น ใฝ่การเรียนรู้ อ่านได้ดี รักการอ่าน รู้วิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพราะสิ่งนี้คือปัจจัยสำคัญในการจะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้โดยตัวผู้เรียนเองที่มีประสิทธิภาพที่สุด และจะสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาได้

การรักการอ่านและอ่านหนังสือได้ดี คือ เครื่องมือสำคัญที่สุดในการพัฒนาการเรียนรู้ของมนุษย์ การอ่านหนังสือแบบจับใจความได้ดี เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ ประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมในยุโรป สหรัฐฯ ญี่ปุ่น ฯลฯ ที่มีการผลิตและการอ่านหนังสือต่อหัวประชากรมาก สามารถพัฒนาการศึกษาและพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ดีกว่าประเทศที่มีการผลิตและการอ่านหนังสือน้อยกว่า ประเทศที่พัฒนาทีหลัง เช่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ฮองกง เมื่อได้ส่งเสริมให้ผู้เรียน อ่านออกแบบใช้งานได้และรักการอ่านหนังสือดี ๆ ก็สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นได้มาก และสามารถพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม เพิ่มขึ้นได้อย่างสำคัญ

การที่ไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าประเทศอื่น ๆ จำนวนมาก ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการที่ประเทศไทยยังผลิตและอ่านหนังสือกันน้อย ไทยผลิตหนังสือในปี ค.ศ. 2009 (พ.ศ.2552) ได้ 13,607 เล่ม เป็น

อันดับที่ 29 ของโลก (สถิติของยูเนสโก)² ทั้ง ๆ ที่ไทยมีประชากรมากเป็นอันดับที่ 20 ของโลก³ ไทยไม่เพียงแต่ผลิตหนังสือได้น้อยกว่าประเทศพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีประชากรน้อยกว่าไทย เช่น อังกฤษ สวีเดน เนเธอร์แลนด์ แคนาดา ฯลฯ เท่านั้น แต่ยังผลิตหนังสือได้น้อยกว่าประเทศรายได้ปานกลางและต่ำกว่า เช่น อิหร่าน ไต้หวัน เกาหลีใต้ ตุรกี เวียดนาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ซึ่งหลายประเทศมีประชากรน้อยกว่าไทยด้วย

* คณบดีกิตติคุณ วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

1 วิทยากร เชียงกุล รายงานสภาวะการศึกษาไทย 2552-2553 สกศ.2554 www.witayakomclub.wordpress.com

2 Books Published Per Country Per Year <http://en.wikipedia.org/wiki/>

3 www.wikipedia.org

การประเมินผลนักเรียนนานาชาติ ตามโครงการ PISA จัดโดยกลุ่ม OECD วัดการเรียนรู้เรื่องการอ่าน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ของนักเรียนวัย 15 ปี (วัยจบการศึกษาพื้นฐาน) ครั้งล่าสุดในปี ค.ศ.2009 (พ.ศ.2552) พบว่านักเรียนไทยสอบวิชาอ่านเอาเรื่อง แบบจับใจความได้คะแนนวิชาการอ่านต่ำกว่านักเรียนจากประเทศตลาดเกิดใหม่ (ใช้ข้อสอบเดียวกันแต่ต่างคนต่างใช้ภาษาแม่ของตน) เช่นนักเรียนเซีย่งไฮ้ในจีน เกาหลีใต้ ไต้หวัน มาก ขณะที่นักเรียนจากเซีย่งไฮ้ได้คะแนนเฉลี่ยเรื่องการอ่านสูงเป็นอันดับ 1 โดยได้คะแนนเฉลี่ย 556 ไทยได้อันดับที่ 47 จาก 65 ประเทศ ได้คะแนนเฉลี่ย 421⁴

นักเรียนไทยที่เข้าทดสอบส่วนใหญ่ (เกินครึ่งหนึ่ง) ได้คะแนนการอ่านอยู่ระดับต่ำคือระดับ 1-2 ระดับที่พออ่านตัวอักษรได้ ู้ความหมายตามตัวอักษร แต่ไม่สามารถเข้าใจความหมาย ไม่สามารถวิเคราะห์ ประเมิน ข้อความเชื่อมโยงข้อความที่อ่านเข้ากับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สามารถไปศึกษาต่อในระดับสูง หรือนำไปใช้ในการอ่านดำเนินชีวิตได้ นักเรียนที่อ่านแบบใช้งานได้ดีควรได้คะแนนอยู่ในระดับ 3-6 แต่นักเรียนไทยคนที่สอบได้คะแนนระดับนี้ มีน้อย คิดเป็นสัดส่วนของนักเรียนไทยทั้งหมดที่ต่ำมาก

การประเมินผลในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ไทยก็ได้อันดับต่ำเกือบท้าย ๆ ใกล้เคียงกับการอ่าน เพราะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญในการที่จะไปเรียนรู้วิชาอื่นได้ดีขึ้น รวมทั้งไทยยังคงสอนแบบให้นักเรียนท่องจำไม่ได้สอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เป็น จึงทำคะแนนการประเมินผลวิชาที่สำคัญทั้ง 3 วิชาของโครงการ PISA ที่เน้นการคิดวิเคราะห์ได้ต่ำ

การประเมินผลนักเรียนนานาชาติตามโครงการ PISA นี้ ทำมาตั้งแต่ปี ค.ศ.2000 (พ.ศ. 2543) และทำทุก 3 ปี เท่าที่ประเมินผลกันมา 4 ครั้ง คะแนนเฉลี่ยของไทยครั้งหลังสุดต่ำลงกว่าครั้งแรกทุกวิชา ในขณะที่หลายประเทศทุ่มเทปฏิรูปการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ เพิ่มขึ้น และหลายประเทศได้คะแนนเฉลี่ยและลำดับที่สูงขึ้นกว่าของไทย⁵

ปัญหาการที่นักเรียนไทยอ่านได้ไม่ค่อยดี และไม่รักการอ่าน น่าจะเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไทยมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในทุกวิชา

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการณ์การอ่านและดัชนีการอ่านของไทย ปี 2552” โดยสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ประชาชนไทยอ่านหนังสือเฉลี่ย 2 เล่ม ต่อปี (พ.ศ.2545) ขณะที่ประชากรประเทศเวียดนาม เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ อ่านหนังสือเฉลี่ยระหว่าง 50-60 เล่มต่อปี⁶

การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.2551 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า ประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไป อ่านหนังสือร้อยละ 66.3 และไม่ได้อ่านร้อยละ 33.7 หรือราว 20.3 ล้านคน สถิติชุดนี้ที่รายงานว่าการอ่านหนังสือถึงร้อยละ 66.3 นั้นอาจจะสูงเกินไปด้วยซ้ำ เมื่อเทียบกับการสำรวจในประเทศอื่น เนื่องจากการใช้คำนิยาม “การอ่านหนังสือ” ที่แตกต่างกัน คำนิยามของไทยนั้น

⁴ PISA Thailand สสวท.ผลการประเมิน PISA2009 การอ่าน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์

⁵ List of Countries by Student Performance www.wikipedia.org

⁶ สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมสำนักพิมพ์และการอ่านในสังคมไทย 26 มกราคม 2554

รวมถึงการอ่านหนังสือพิมพ์ นิตยสาร และหนังสือเบ็ดเตล็ดด้วย และไม่ได้กำหนดว่าคนควรใช้เวลาอ่านหนังสือเฉลี่ยมากน้อยแค่ไหน จึงจะนับว่าเป็นคนที่อ่านหนังสือ

การสำรวจดังกล่าวของไทยระบุว่า ในกลุ่มคนที่ไม่อ่านหนังสือ ราวครึ่งหนึ่ง (50%) ตอบว่าที่ไม่อ่านเพราะดูโทรทัศน์ อีก 28.4% ตอบว่าไม่มีเวลา 24.1% ตอบว่าไม่สนใจ/ไม่ชอบอ่าน 14.2% อ่านหนังสือไม่ออก⁷

การรณรงค์ส่งเสริมการอ่านของไทยไม่ได้ผล พอกันกับการปฏิรูปการศึกษา

ภาครัฐและภาคเอกชนของไทยตระหนักเรื่องปัญหาคนไทยอ่านน้อยอยู่พอสมควร แต่ยังคงมองและแก้ไขปัญหานี้แบบแยกเป็นส่วน ดังจะเห็นได้ว่าในรอบ 20 ปีที่ผ่านมา มีโครงการส่งเสริมให้ประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนรักการอ่านหนังสือ เช่น การให้รางวัลวรรณกรรม, การคัดเลือกและประกาศรายชื่อหนังสือดี โครงการหนังสือเล่มแรก การจัดงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติที่มีทั้งการขายหนังสือลดราคา นิทรรศการ การประชุมสัมมนาและการรณรงค์ส่งเสริมการอ่านหนังสือด้วยวิธีการต่าง ๆ หลายโครงการมาก แต่มีลักษณะเป็นโครงการโดด ๆ เฉพาะกิจที่เข้าถึงและได้ผลเฉพาะเด็กเยาวชนและประชาชนบางกลุ่มที่เข้าถึงโครงการได้สะดวก หรือเป็นกลุ่มที่พอจะสนใจเรื่องการอ่านหรือเห็นประโยชน์ของการอ่านอยู่บ้างแล้วเท่านั้น โครงการส่งเสริมการอ่านในประเทศไทยเท่าที่ทำกันมาทั้งหมดยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนส่วนใหญ่ทั้งประเทศได้ด้วยข้อจำกัดหลายอย่างที่จำต้องวิเคราะห์และหาแนวทางแก้ไขอย่างบูรณาการเชื่อมโยงเป็นระบบของคร่อม

ข้อจำกัดที่สำคัญคือ โครงการเหล่านี้เลือกใช้วิธีการแก้ไขปัญหามองปัญหาแบบแยกเป็นส่วน ๆ และใช้วิธีสร้างโครงการใหม่ เพื่อส่งเสริมการอ่านเพิ่มเติม แต่ไม่ได้วิเคราะห์และมุ่งปฏิรูประบบการเลี้ยงดูลูก และระบบการศึกษา ซึ่งดำเนินอยู่ทุกวันและมีอิทธิพลสูงมาก และเป็นสาเหตุหลักหรือต้นตอของปัญหาที่ทำให้คนไทยส่วนใหญ่ไม่จำเป็นและเลยไม่ชอบการอ่านหนังสือ เช่น พ่อแม่ไม่ชอบอ่าน ไม่เห็นความสำคัญของการอ่าน ไม่ส่งเสริมให้ลูกอยากรู้อยากเห็น รักการอ่าน ระบบการศึกษาที่เน้นการฟังคำบรรยายและการอ่านตำราเล่มเดียวก็ไปสอบได้ ทำให้ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือหลายเล่ม ไม่จำเป็นต้องอ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือสนองความอยากรู้อยากเห็นของตนเอง

ดังนั้น การจะรณรงค์ให้คนไทยส่วนใหญ่ทั้งประเทศรักการอ่านเพิ่มขึ้นได้อย่างจริงจัง ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาที่จะนำไปสู่การปฏิรูปทางเศรษฐกิจสังคม ต้องมุ่งแก้ไขที่สาเหตุหลักของปัญหาแบบผ่าตัดปฏิรูป ทั้งระบบการเลี้ยงดูเด็กและระบบการศึกษาอย่างเชื่อมโยงเป็นระบบของคร่อม ร่วมกับการรณรงค์ส่งเสริมการรักการอ่านด้วยโครงการ, วิธีการต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จริงจัง และต่อเนื่อง

⁷ สำนักงานสถิติแห่งชาติ การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร พ.ศ.2551

การรักการอ่าน หมายถึง การอ่านด้วยความเพลิดเพลิน อ่านด้วยตัวเอง โดยไม่มีใครสั่ง หรือไม่ใช่อ่านเพราะต้องสอบ จะนำไปสู่การรักการเรียนรู้ การคิดวิเคราะห์ การพัฒนาสติปัญญาอารมณ์ ความฉลาดด้านต่าง ๆ ได้อย่างสำคัญ ดังนั้นการรณรงค์ให้เด็กเยาวชนประชาชนไทยเรียนรู้การอ่านแบบใช้งานได้และการรักการอ่านหนังสือที่ดีอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต จึงเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการจะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผล

แนวทางการรณรงค์ให้คนไทยรักการอ่านกันทั่วทั้งประเทศ

ข้อเสนอนี้เป็นข้อเสนอให้มีการทำทั้งในระดับประเทศและในระดับที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู โรงเรียน ห้องสมุด เขตการศึกษา ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น องค์กรต่าง ๆ สามารถนำแนวเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ได้โดยไม่ต้องรอรัฐบาล การลงมือทำโดยประชาชนและกลุ่มองค์กรต่าง ๆ จะเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐต้องคิดทำเรื่องนี้ต่อไป

1. พัฒนารูปแบบเลี้ยงดูเด็ก ให้พ่อแม่เอาใจใส่ในการส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็นและการรักการอ่านของลูกตั้งแต่พวกเขายังเป็นเด็กเล็ก

ให้การศึกษาพ่อแม่ที่กำลังจะมีลูก ให้เข้าใจว่าพ่อแม่สามารถส่งเสริมการเจริญงอกงามของสมองของเด็กเล็กที่พร้อมที่จะพัฒนาได้มากและรวดเร็วได้อย่างไร กระทรวงสาธารณสุขควรร่วมมือกับกระทรวงศึกษาฯ และหน่วยงาน เช่น สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK PARK) จัดให้มีการอบรมอาสาสมัครจากแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้ให้ข้อมูลแม่ที่มาฝากคลอดและต้องนอนโรงพยาบาลตอนคลอด ให้แม่เห็นความสำคัญว่าการร้องเพลงกล่อมเด็ก อ่านนิทานให้เด็กเล็กฟังนั้นช่วยพัฒนาสมองและเป็นการปูทางให้เด็กรักการอ่าน ซึ่งเป็นเรื่องที่จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ไปตลอดชีวิตของเขา องค์กรเครือข่ายเพื่อพัฒนาพ่อแม่ควรจัดทำซีดีเพลงกล่อมเด็ก การอ่านนิทาน หนังสือเล่มแรก แจกหรือขายให้แม่ในราคาต่ำ แต่ต้องแนะนำให้แม่เข้าใจว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อสมองไม่น้อยไปกว่าการดูแลสุขภาพของเด็ก ถ้าแจกแล้วแม่ไม่ได้สนใจนำไปใช้ก็จะเสียของเปล่า จะทำเป็นหลักสูตรฝึกอบรมสั้น ๆ เพื่อให้การศึกษาพ่อแม่รุ่นใหม่ด้วยก็จะช่วยได้มากขึ้น

สมองเด็กเล็กมีความพร้อมและความไวที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ สูงมาก ภาษาพูดเป็นเรื่องที่เด็กเรียนรู้ได้จากการฟัง การศึกษาด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ อาจจะมีหลังจากที่พ่อแม่เริ่มต้นสอนคำง่าย ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวเขาเองไม่กี่คำ อย่างไรก็ตาม เด็กเล็กจะเรียนภาษาพูดได้เร็วขึ้น ดีขึ้น ถ้าพ่อแม่และแม่สนใจและตั้งใจที่จะพูดคุยหรือสื่อสารกับเขาอย่างสม่ำเสมอ

ภาษาหนังสือ การสะกดคำและการอ่าน การเขียน เป็นเรื่องที่ยากขึ้น ต้องการการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในกรณีนี้ เด็กจากครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษา รักการอ่าน การเรียนรู้ พูดคุย เล่น สอนลูก ส่งเสริมให้ลูกได้ฟังเพลงกล่อมเด็ก เพลงร้องเล่น ที่มีคำสัมผัส คล้องจองกัน เล่าหรืออ่านนิทานที่มีภาพประกอบ จะมีโอกาสได้เรียนรู้มากกว่าเด็กจากครอบครัวที่พ่อแม่ผู้ปกครองไม่สนใจ หรือไม่เวลจะส่งเสริมให้ลูกอยากรู้อยากเห็น อยากรู้อ่าน

งานวิจัยเกี่ยวกับครอบครัวกับการอ่านในสหรัฐฯ พบว่าครอบครัวที่พ่อแม่อ่านหนังสือให้ลูกฟัง แต่ทารก เมื่อเด็กเติบโตขึ้นอยู่ในวัย 1-3 ปี เด็กสามารถเข้าใจคำศัพท์ ภาษา และมีพัฒนาการเติบโตได้ดีกว่าเด็กที่ครอบครัวไม่ได้อ่านหนังสือให้ฟัง และผลการเรียนของเด็กนั้น ขึ้นอยู่กับความสนใจและความถี่ในการอ่านหนังสือมากกว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว⁸

ปัญหาวิธีการเลี้ยงดูและสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่แตกต่างกันมากคือปัจจัยสำคัญทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำสูงในด้านการพัฒนาสมอง และความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กเพิ่มมากขึ้น การวิจัยของ Betty Hart และ Todd Risley พบว่าเด็กในครอบครัวที่พ่อแม่เลี้ยงลูกเล็กแบบมือโปร (มืออาชีพ) พูดคุย อ่าน ร้องเพลง ฯลฯ เด็กจะได้ยินคำศัพท์ต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและตอบสนองในเชิงบวกมากกว่า เด็กในครอบครัวผู้ใช้แรงงาน และเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์หลายเท่า⁹

เด็กเล็กเรียนรู้จากคนรอบข้างและสภาพแวดล้อมตลอดเวลาตั้งแต่ก่อนเข้าโรงเรียนอนุบาลด้วย แต่พวกเขามีโอกาสในการได้เรียนรู้มากขึ้นต่างกันแล้วแต่สภาพแวดล้อมทางครอบครัว เด็กที่เริ่มพูดได้ จะตั้งคำถามถามร้อยแปด เพราะเขาไม่รู้ และอยากรู้ ถ้าพ่อแม่สนใจจะตอบคำถามเด็ก เด็กคนนั้นก็จะมีทัศนคติว่าการถามเป็นเรื่องดี นำไปสู่การได้คำตอบที่ทำให้เขาเรียนรู้เพิ่มขึ้น ถ้าพ่อแม่สนใจอ่านหนังสือ ให้ลูกดูภาพและอ่านนิทานให้ลูกฟัง ลูกก็จะมีทัศนคติที่ดีต่อหนังสือและมีพัฒนาการในเรื่องภาษาหนังสือตั้งแต่พวกเขาเป็นเด็กเล็ก

ปัญหาคือพ่อแม่คนไทยส่วนใหญ่มักไม่ค่อยสนใจ ไม่ตั้งใจจะฟังและตอบคำถามลูก และไม่สนใจเล่าเรื่องหรืออ่านนิทานให้ลูกฟัง ดังนั้น ถ้าจะเปลี่ยนทัศนคติและนิสัยให้เด็กเยาวชนไทยรักการอ่านเพิ่มขึ้น เราจะต้องรณรงค์ปฏิรูปที่ตัวพ่อแม่และวิธีการเลี้ยงดูลูกอย่างขนานใหญ่ รวมทั้งรัฐบาลต้องให้ความช่วยเหลือพ่อแม่ที่ยากจน การศึกษาต่ำเพิ่มขึ้นทั้งในทางความรู้และในทางเศรษฐกิจ (รวมทั้งได้กินอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการอย่างเหมาะสม) อย่างถือเป็นเรื่องสำคัญจริงจังกว นี้คือการลงทุนเพื่อพัฒนาพลเมืองให้มีคุณภาพ

2. ส่งเสริมเรื่องการร้องเพลงกล่อมเด็ก การเล่านิทาน การอ่านนิทาน แก่เด็กปฐมวัยทั่วไป ผ่านพ่อแม่ พี่เลี้ยง ศูนย์เด็กเล็ก ครอบงวน ทั่วประเทศ

การให้เด็กเล็กได้ฟังเพลงกล่อมเด็กหรือบทร้อยกรองที่มีสัมผัส มีจังหวะ ความไพเราะ ความงามของภาษา เป็นบันไดสำคัญที่จะช่วยให้สมองเด็กเรียนรู้และชื่นชมกับภาษาและวรรณกรรม การเล่านิทานก็เช่นเดียวกัน และสำหรับเด็ก 2-3 ปี ควรจะมีตัวหนังสือนิทานที่มีภาพประกอบเหมาะกับวัยของเด็กเล็ก ให้เด็กจับต้องสัมผัสได้ด้วย เด็กจะได้อยากรู้อยากเห็นอยากอ่านด้วยตนเองได้ต่อไป

⁸ วารสาร Child Development อ้างไว้ใน สุดใจ พรหมเกิด หนังสือภาพสื่อสร้างสรรค์พัฒนาสมองและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของลูกน้อย แผนงานสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน สสส.2553

⁹ New York Time April 1997 อ้างไว้ใน พรพิไล เลิศวิชา โรงเรียนอนุบาลตามแนวคิด Brain-Based Learning สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2552

เนื่องจากพ่อแม่จำนวนมากที่ยากจน การศึกษาต่ำ ต้องทำงานหนักและไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ไม่ตระหนักและไม่สนใจจะทำหน้าที่ร้องเพลงกล่อมเด็ก เล่านิทาน ฯลฯ ให้ลูกฟัง ภาครัฐต้องหนุนช่วยในการให้การศึกษาบอกรม ให้พ่อแม่ลางานมาเข้ารับการศึกษาบอกรม และการหนุนช่วยเรื่องหนังสือนิทานและสื่ออื่น ๆ ที่พ่อแม่ที่ยากจนไม่ค่อยมีเงินซื้อ เพราะพ่อแม่คือครูคนแรกที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของเด็กสูง ขณะเดียวกันภาครัฐรวมทั้งภาคเอกชนก็ควรเห็นการปฏิรูประดับประถมวัย และปฏิรูปหนุนช่วยศูนย์เลี้ยงเด็ก โรงเรียนอนุบาลของภาครัฐหรือเอกชนขนาดเล็กทั่วประเทศอย่างจริงจัง การจะปฏิรูปเรื่องนี้ให้ได้ผลต้องปฏิรูปหน่วยงานบอกรมและเผยแพร่ขึ้นมาใหม่ มีกำลังคนและงบประมาณมากพอที่จะส่งอาสาสมัครไปจัดกิจกรรมและมีอุปกรณ์พร้อม การจัดการบอกรมและการจ้างพี่เลี้ยง ครูอนุบาล ที่มีความรู้เรื่องจิตวิทยาและการทำงานของสมอง อย่างทั่วถึงทุกครอบครัวในทุกชุมชน รวมทั้งรัฐต้องส่งเสริมหรือให้เงินอุดหนุนศูนย์เด็กเล็กสำหรับชุมชนที่พ่อแม่มีรายได้ต่ำเพิ่มขึ้นอย่างจริงจัง เพราะในปัจจุบันเด็กยากจนยังขาดโอกาสที่จะได้เรียนรู้และพัฒนาสมองตั้งแต่วัยเด็กเล็กอยู่มาก เนื่องจากการส่งลูกเข้าศูนย์เด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาลที่ค่อนข้างดี พ่อแม่ต้องใช้จ่ายค่อนข้างสูง และพ่อแม่ที่ยากจนทั้งที่รายได้จำกัด ทั้งเห็นความสำคัญน้อย

3. ให้การศึกษาพ่อแม่ ครู ตระหนักว่าการเรียนรู้ภาษาไทยที่ใช้งานได้ดีเป็นเรื่องสำคัญมาก

การเรียนรู้ภาษาแบบที่จะใช้สื่อความหมายได้ดีซึ่งเริ่มแต่เด็กเล็ก คือสิ่งที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ในยุคทุนนิยมอุตสาหกรรม ซึ่งต้องอาศัยการทำงานรวมหมู่ อาศัยความรู้สติปัญญา มากกว่าแค่การใช้แรงงานทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงดูตัวเองได้แบบมนุษย์ในยุคก่อนหน้า การเรียนภาษาไทยแบบพอพูด ฟังเรื่องราวในชีวิตประจำวันรู้เรื่องเป็นเพียงการรู้ภาษาในระดับต่ำ เราต้องส่งเสริมให้เด็กไทยเรียนรู้ภาษาไทยได้ดีในระดับหนึ่งก่อน เขาจึงจะไปเรียนวิชาอื่น ๆ ได้ดีและใช้งานสื่อสารได้ดี เช่น อ่านหนังสือแบบจับประเด็นได้ พูดอธิบายได้อย่างมีเหตุผล กระชับ กะทัดรัด ทักษะในการอ่านรู้เรื่อง (Reading Competency) เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยผู้มีทักษะนี้ในการเรียนรู้เรื่องอื่น ๆ วิชาอื่น ๆ และพัฒนาตนเองได้อย่างมหาศาล

การที่พ่อแม่ ครู จำนวนมากคิดว่าวิชาภาษาไทยเป็นเรื่องง่าย ๆ ที่คนไทยก็เรียนรู้ได้จากสภาพแวดล้อมชีวิตประจำวันที่ทุกคนใช้ภาษาไทยอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องชวนขวนขวายเรียนรู้อะไรมา เป็นความเข้าใจผิด เด็กต้องเรียนรู้ภาษาแม่ได้ดีก่อน จึงจะไปเข้าใจและเรียนวิชาอื่นได้ดี การไปเน้นวิชาที่เชื่อกันว่าจะทำให้นักเรียนก้าวหน้าในระบบการศึกษาและการทำงานแบบแข่งขันได้ดีกว่า เช่น วิชาภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ ฯลฯ หรือวิชาที่จะนำไปสู่อาชีพ เช่น นักบริหารธุรกิจ แพทย์ วิศวกร สถาปนิก นักเศรษฐศาสตร์ นักบริหารการเงิน การธนาคาร นักบัญชี ฯลฯ เป็นการมองข้ามขั้นเกินไป เด็กที่เรียนภาษาไทยแบบใช้งานได้อ่อน (คนละอย่างกับการเรียนแบบท่องจำเพื่อสอบ) จะยากลำบากในการเรียนวิชาอื่นให้ได้ดี เพราะทุกวิชาต้องการความเข้าใจความหมายของคำ ประโยค และข้อความ

ภาษาไทยที่เราส่วนใหญ่เรียนรู้กันโดยธรรมชาติสภาพแวดล้อม คือ ภาษาพูดในระดับที่สื่อสารในชีวิตประจำวันแบบง่าย ๆ เท่านั้น แต่คนที่สื่อสารได้ดีกว่าคนทั่ว ๆ ไป เช่น นักพูดและนักเขียนที่เก่ง

จะรู้จักจับประเด็นที่จะพูดและเขียนได้ถูกต้อง นำเสนอได้อย่างดี เข้าใจง่าย ชัดเจน น่าฟัง น่าอ่าน การพูดและการเขียนเพื่อการสื่อสารที่ดีเป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้ ฝึกฝน แม้จะเป็นภาษาไทยที่เราคิดว่าคนไทยทุกคนน่าจะอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นภาษาแม่ของเรา แต่ความเป็นจริงก็คือ คนไทยแต่ละคนพูดและเขียนภาษาไทยเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีคุณภาพแตกต่างกัน โดยเฉพาะการจะสื่อสารกับคนหมู่มาก หรือสื่อสารในเรื่องที่มีเนื้อหาสาระได้อย่างดีนั้น เป็นเรื่องที่ต้องมีการเรียนรู้ ฝึกฝนทักษะในด้านนี้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยิ่งภาษาเขียนหรือภาษาหนังสือ การอ่านและการเขียน ยิ่งเป็นเรื่องสำคัญกว่าการฟังการพูดแบบสื่อสารกันง่าย ๆ มนุษย์เราสามารถสื่อสารและเรียนรู้ด้วยภาษาเขียนที่ก่อให้เกิดแนวคิดที่เชื่อมโยงไปสู่เรื่องต่าง ๆ ได้มากมาย ทั้งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และเป็นนามธรรม (ที่ต้องการการอุปมาอุปมัย, การมองแบบเชื่อมโยงกับเรื่องอื่น) ทั้งที่เป็นแนวคิดสรุปรวบยอดในประเด็นต่าง ๆ ที่ทำให้เราเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบซับซ้อนได้เพิ่มขึ้น การศึกษาวิชาการสาขาต่าง ๆ ในระดับที่สูงขึ้น ต้องการความรู้ความสามารถในการ “อ่านเอาเรื่อง” คืออ่านแล้วจับใจความได้สูง ไม่ใช่แค่การอ่านออกเขียนได้แบบเบื้องต้น¹⁰

การเรียนรู้เรื่องการอ่านภาษาไทยให้ได้ดี จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอันดับแรกสำหรับเด็กไทย เมื่อเด็กเข้าใจความหมายของคำ วลี ประโยคของภาษาไทย เขาก็จะสามารถทำความเข้าใจกับแนวคิด สรุปรวบยอดของคำต่าง ๆ ในวิชาอื่นรวมทั้งวิชาภาษาต่างประเทศอื่น ๆ ได้ เด็กคนที่ไม่มีความรู้ภาษาแม่ของตนได้ดีพอ จะไปเรียนวิชาอื่นได้ดียวาก

4. ปฏิรูปการสอนภาษาไทยโดยเน้นความเข้าใจ, ความชื่นชมต่อวรรณกรรม แทนการท่องจำหลักไวยากรณ์กฎเกณฑ์ต่าง ๆ

ปฏิรูปหลักสูตรวิธีการเรียนการสอนภาษาไทย และฝึกอบรมครูภาษาไทยใหม่หมด เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนภาษาไทยแบบเก่าที่มักเน้นการท่องจำไวยากรณ์ และคำศัพท์ และเลือกตัดตอนวรรณกรรมที่มีเนื้อหาสั่งสอนให้เด็กว่านอนสอนง่าย เชื้อฟัง แบบจารีตนิยม ที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ ไม่ท้าทาย เป็นการสอนภาษาไทยแบบใหม่ที่ควรสอนแบบธรรมชาติ (หรือแบบ Whole Language) ที่เน้นให้เด็กเรียนรู้จากภาษาที่เขาใช้ในชีวิตจริง และจากนิทาน บทกวีที่สมบูรณ์ในตัวเอง มีศิลปะ และมีเนื้อหาสาระสนุก สอดคล้องกับความสนใจใคร่รู้ของเด็กวัยต่าง ๆ

การสอนภาษาที่จะช่วยให้เด็กเข้าใจและรักการฟัง การอ่าน คือการสอนแบบให้เด็กเข้าใจความหมายของคำ วลี ประโยค และสนุกกับเรื่องราวในนิทานและวรรณกรรมที่มีคุณค่าทางศิลปะ (ความงาม ความไพเราะ ความสะเทือนใจ) มากกว่าการสอนแบบเน้นการท่องจำหลักไวยากรณ์และคำศัพท์ที่ยาก มุ่งกระบวนการเรียนรู้ ที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเพลิดเพลิน และรักการอ่าน มากกว่าเพื่อการวัดผลสอบตามแบบมาตรฐาน

¹⁰ เรื่องนี้ควรจะศึกษาจากการประเมินผลเรื่องการอ่าน ของโครงการ PISA ดูปที่ 4 ในรายงานเล่มนี้ และเว็บไซต์ของ PISA ประเทศไทย <http://PISATHAILAND.PISA.AC.TH>

การสอนภาษาแบบธรรมชาติ หรือสอนภาษาแบบองค์รวม (Whole Language) ที่มุ่งสอนภาษาแบบให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและความคิดฝันของพวกเขา จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายต่าง ๆ และสนุกกับเนื้อหาของวรรณกรรมทั้งเรื่อง มากกว่าการเรียนรู้แบบตัดต่อเป็นคำ ๆ เป็นประโยค หรือใช้ตัวอย่างบทประพันธ์ตัดต่อมาแบบที่สั้นมากไป เพื่อท่องจำไปสอบ

เสน่ห์ของการฟังและการอ่านวรรณกรรมที่ดีคือ มีความงาม ความไพเราะ ความสะเทือนใจ การได้รู้จัก ได้สนุก ชื่นชมกับวรรณกรรมดี ๆ ที่เหมาะสมกับเด็กวัยต่าง ๆ จะเป็นการปลูกฝังให้เด็กรักวิชาภาษาและการอ่าน ขณะที่การสอนภาษาแบบเก่าไม่ว่าภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษโดยครูที่น่าเบื่อหน่ายทำให้วิชาภาษากลายเป็นวิชาที่น่าเบื่อหน่าย น่ารังเกียจ¹¹

การที่สถานศึกษาไทยส่วนใหญ่สอนภาษาไทยแบบเก่าอย่างไม่มีประสิทธิภาพคือปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่ทำให้เด็กไทยส่วนใหญ่ไม่ชอบอ่าน ไม่สามารถอ่านหนังสือแบบจับใจความได้ดี ทางแก้ไขคือ ต้องปฏิรูปครูที่สอนภาษาไทยให้สนใจทั้งการอ่านและสอนภาษาและวรรณกรรมแบบใหม่ ให้เด็กสนุก ชื่นชมกับนิทานวรรณกรรมที่ดีเหมาะสมกับวัย ทั้งเรื่องหรือทั้งเล่มมากขึ้น รวมทั้งต้องปฏิรูปทั้งหลักสูตร หนังสือที่เลือกให้เด็กอ่านและการสอบวัดผลใหม่หมด

การสอนภาษาและวรรณกรรมไทยในระดับประถมมัธยมยังยึดติดแนวคิดจารีตนิยม ใช้หนังสือที่เป็นเรื่องสมัยเก่าและมุ่งสอนคุณธรรมมากเกินไป และสอนแบบท่องจำด้วย การเรียนภาษาไทยจึงไม่สนุก และไม่ช่วยให้เด็กเรียนรักการอ่าน หนังสือที่สมัยเก่าเกินไปและมุ่งสอนคุณธรรม ศีลธรรมแบบทื่อ ๆ ตรงไปตรงมาเป็นเรื่องน่าเบื่อ ได้ผลน้อย ถึงผู้เรียนอาจจะถูกบังคับให้เรียนและต้องท่องจำให้ได้ เพราะต้องการสอบให้ได้คะแนน แต่พวกเขาจะไม่ประทับใจ ไม่จำติดไว้ในสมองของเขา เราควรเลือกหนังสือร่วมสมัยที่สนุกขึ้นและที่รู้จักสอดแทรกคุณธรรมที่สำคัญสำหรับการพัฒนาพลเมืองที่ดี เช่น วินัยในตนเอง, ความซื่อตรง, ความรับผิดชอบ ฯลฯ อย่างมีศิลปะแบบเนียน ไม่สอนแบบใส่คุณธรรมทุกข้อจนเมื่อเกินไป หลักการสำคัญ คือ ควรมุ่งให้ผู้เรียนได้ชื่นชมวรรณกรรม ได้เรียนรู้ทั้งภาษา ทั้งเนื้อหาสาระ แทนวิธีการท่องจำกฎไวยากรณ์และการสอบวัดผลแบบปรนัย

ควรเปลี่ยนแปลงวิธีการสอบวัดผล ไปเน้นความรักในการอ่านเพื่อความพึงพอใจ ความสามารถในการอ่านแล้วจับใจความได้ เล่าใหม่หรือตีความใหม่ได้ แต่ต้องฝึกอบรมครูให้เป็นนักอ่านและครูสอนการอ่านที่เก่งและตั้งใจติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนอย่างมุ่งช่วยพัฒนาผู้เรียน และให้ครูเป็นผู้ประเมินผลความก้าวหน้านักเรียนในชั้นตนเองได้

การวัดผลว่าเด็กแต่ละคนสามารถเรียนรู้การอ่านได้ดีขึ้นเพียงไรน่าจะทำได้โดยการให้เด็กอ่านออกเสียงให้ฟัง และโดยการตั้งคำถามให้เด็กตอบ เพื่อตรวจสอบว่าเด็กเข้าใจเรื่องราวหรือไม่ ส่วนการที่เด็กจะอ่านถูกต้องตามหลักออกเสียงหรือไม่ สะกดคำได้ถูกต้องหรือไม่ ครูสามารถสังเกตและช่วยพัฒนาเด็กและคอยวัดผลในตอนปลายภาคหรือปลายปีได้เช่นกัน การวัดผลแบบที่ครูต้องติดตามการพัฒนาการ

¹¹ Bruno Bettelheim and Karen Zelan "Why Children Resent Learning" Chapter 2 in Bruno Bettelheim Etel. **On Learning to Read** Penguin, 1991

อ่านของเด็กแต่ละคนอย่างอดทนและด้วยความตั้งใจที่ดีจะช่วยพัฒนาเด็กให้อ่านได้ดีขึ้นและรักการอ่านได้มากกว่าวิธีวัดผลแบบเน้นความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ ซึ่งเป็นเรื่องเหมือนการจับผิดหรือการแข่งกันที่น่าเบื่อ¹² และไม่ได้วัดความสามารถในการใช้ภาษาในชีวิตจริง ๆ ด้วย

การอ่านภาษาไทยได้ดีเป็นพื้นฐานที่จะไปเรียนวิชาอื่นได้ดีต่อไป เด็กประถมต้นควรเน้นภาษาไทย, การอ่าน (และเลขคณิตเบื้องต้น วิทยาศาสตร์เบื้องต้นด้วย) เป็นหลัก แบบสิงคโปร์และประเทศอื่น ๆ ที่ปฏิรูปการศึกษาได้ผลมากกว่าไทย ไม่จำเป็นต้องให้เด็กระดับนี้เรียนหลายสาระวิชาเกินไป

ในชั้นประถมต้น ควรเน้นการสอนให้นักเรียนอ่านออกเสียงได้แบบใช้งาน โดยถือว่าทักษะในการอ่านได้ดี จับใจความได้เป็นเครื่องมือสำคัญที่นักเรียนจะนำไปใช้เข้าใจวิชาอื่นได้ดีขึ้น ปัญหาของการสอนชั้นประถมของไทยในปัจจุบัน คือให้เด็กเรียนเนื้อหาสาระหลายวิชาเกินไป แล้วก็ใช้วิธีวัดผลจากการท่องจำแบบลวก ๆ แล้วครูก็ปล่อยให้เด็กผ่านเลื่อนชั้นเมื่อตอนสิ้นปี เพราะครูกลัวจะถูกประเมินว่าขาดความสามารถ จนกลายเป็นปัญหาว່ายยังมีเด็กที่ถูกครูปล่อยให้สอบเลื่อนชั้นไปอยู่ประถม 3-4 แล้วจำนวนหนึ่งยังอ่านไม่ถนัดออกหรืออ่านไม่คล่อง

เด็กแต่ละคนจะเรียนรู้ได้เร็วช้าต่างกัน เด็กบางคนมีปัญหาด้านสายตา, ด้านการฟัง, การขาดความสามารถในการเรียนรู้ (DL) โดยเฉพาะทางด้านภาษา สำหรับปัญหาทางสุขภาพ ควรแก้ด้วยแพทย์ ปัญหาด้านการขาดความสามารถในการเรียนรู้ ควรแก้ไขด้วยการพัฒนานักจิตวิทยาและนักแนะแนวมาช่วยเหลือให้เด็กที่มีปัญหาอ่านให้ได้ในระดับหนึ่ง

สำหรับเด็กที่มีปัญหาความสามารถในการเรียนบกพร่อง (DL) โดยเฉพาะด้านภาษาจะต้องมีการฝึกอบรมและส่งเสริมพิเศษไปช่วยติวเป็นพิเศษ เพื่อช่วยให้พวกเขาเรียนรู้เรื่องการอ่านได้ดีขึ้น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ ฯลฯ เอาใจใส่และทำเรื่องนี้อย่างจริงจังและได้ผล

สำหรับเด็กทั่วไปควรได้รับการส่งเสริมกระตุ้นให้อ่านได้ดีและรักการอ่านอย่างจริงจัง ปัญหาของเด็กส่วนใหญ่คือพวกเขาไม่ได้รับการสอนเรื่องการอ่านอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เขาอ่านได้ยากลำบากและไม่สนุก ไม่สนใจการอ่าน รวมทั้งที่บ้านและโรงเรียนไม่มีหนังสือดี อ่านสนุกที่เหมาะสมแก่วัยให้เขาได้ลองอ่านด้วย

ถ้าเด็กมีทักษะในการอ่านอ่อนตั้งแต่ชั้นประถมต้นแล้ว การที่เขาจะไปเรียนวิชาอื่นได้ดีจะทำได้ยากมาก และนี่คือสาเหตุส่วนหนึ่งของปัญหาว່ายทำไมเด็กส่วนหนึ่งจึงเรียนต่อไม่ได้และต้องออกกลางคันไปไม่ได้เรียนแม้แต่การศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐบาลจัดให้ฟรีและถือเป็นภาคบังคับสำหรับพลเมืองด้วย¹³ ในประเทศอื่น นักเรียนที่ออกกลางคันไปเพราะปัญหาความยากจนและปัญหาอื่น ๆ หากเขาอ่านออกเขียน

¹² มีการทดลองในสหรัฐฯ ให้เด็กที่เริ่มหัดอ่าน อ่านหนังสือออกเสียงให้สุนัขฟัง ฟังปรากฏว่าเด็กชอบอ่านกันมากขึ้น เพราะเขาไม่รู้สึกลัวสุนัขจะจับผิดเขาหรือดูถูกว่าเขาอ่านไม่ถูก อ่านไม่ดี ผู้วิจัยฟังข่าวนี้จากรายการ VOICE OF AMERICA ทางวิทยุจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ช่วงหกโมงเช้า ราวปลายเดือนกรกฎาคม 2555

¹³ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 รุ่นปี 2541 ได้เรียนต่อในระดับชั้นมัธยมปลายเพียงร้อยละ 68 และเรียนจนจบชั้นมัธยมปลายเพียงร้อยละ 54 ของนักเรียนรุ่นเดียวกัน แสดงว่าพวกเขาออกกลางคันไม่ได้เรียนต่อจนมัธยมปลายไปเกือบครึ่งหนึ่ง คิดเป็นจำนวนคนราว 5 แสนคนต่อปี สถิติการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการ อ้างไว้ใน วิทยาการ เชียงกูล รายงานสภาการศึกษาไทย ปี พ.ศ.2551-2552 สกศ.2553

ได้ค่อนข้างดีและรักการอ่าน ถึงแม้ไม่ได้เรียนแล้วก็ยังมีโอกาสไปหาหนังสืออ่านและศึกษาด้วยตนเองได้ แต่นักเรียนไทยที่ออกกลางคันส่วนใหญ่จะมีทักษะในการอ่านที่ไม่ค่อยดีและไม่ได้รับการบ่มเพาะให้มีนิสัยรักการอ่าน

นอกจากการเรียนเรื่องอ่านให้ดีแล้ว การฝึกเขียน ฝึกพูด ภาษาไทยให้ได้ดีก็เป็นเรื่องสำคัญที่ต้องพัฒนาวิธีการสอนการเรียนวิชาภาษาไทยและวรรณกรรมให้น่าสนใจและมีประสิทธิภาพขึ้น ผู้เรียนจะได้ใช้ทักษะการสื่อสารด้วยภาษาไปเรียนรู้อื่น ๆ ได้ยิ่งขึ้น

5. ปฏิรูปหลักสูตรการสอน การเรียน การวัดผล ทุกวิชา และเน้นการอ่านได้และการรักการอ่านก่อนที่จะไปใช้คอมพิวเตอร์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์

สิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไปกับการปฏิรูปหลักสูตรวิธีการสอนการเรียนวิชาภาษาไทยและวรรณกรรมไทย คือ ปฏิรูปหลักสูตร การสอนการเรียนทุกวิชา ให้มีเนื้อหาสาระ/วิธีการนำเสนอที่สนองความอยากรู้อยากเห็น เหมาะกับพัฒนาการของสมองตามวัยของผู้เรียน ทำหนังสือเรียนและหนังสืออ่านประกอบให้เข้าใจง่าย ชัดเจน มีภาพประกอบช่วยเพิ่มความเข้าใจให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อะไรที่ใหม่ สนุก และรู้สึกท้าทาย อยากรู้อยากเรียน เปลี่ยนแปลงวิธีการสอนการเรียนจากแบบเน้นการท่องจำข้อมูลเป็นข้อ ๆ เพื่อนำไปใช้สอบปรนัยประเภทเลือกกว่าข้อไหนถูกผิด เป็นการเปิดกว้าง ฝึกฝนให้ผู้เรียนหัดคิดวิเคราะห์ ออกความเห็น อภิปราย ตีความในเชิงอัตนัย (เขียนบรรยาย) เพิ่มขึ้น

ทุกวิชาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการอ่าน การค้นคว้า การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา แทนที่จะเน้นการบรรยายตามตำราให้จดเพื่อท่องจำไปสอบ เช่นสอนแบบตั้งประเด็นปัญหาเพื่อการคิดค้นคว้าอภิปราย สัมมนา ครูต้องเตรียมการสอนล่วงหน้าและสั่งงานให้นักเรียนไปอ่านมาก่อนจะถึงชั่วโมงเรียน แล้วให้นักเรียนตั้งคำถามหรือมาอภิปรายออกความเห็นกันในชั้น ครูไม่จำเป็นต้องบรรยายเนื้อหาตามตำราโดยตลอด จัดตารางเรียนให้มีชั่วโมงที่ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง เช่น ให้นักเรียนไปนั่งอ่านค้นคว้าทำรายงาน, ทำโครงการด้วยตนเองในห้องสมุด หรือห้องปฏิบัติการ โดยครูต้องติดตามดูว่านักเรียนได้อ่านหรือไม่ เข้าใจเรื่องที่อ่านมากน้อยแค่ไหนอย่างไร หรือทำโครงการกันอย่างไร

เราควรเริ่มต้นช่วยให้เด็กเรียนรู้เรื่องการอ่านหนังสือแบบใช้งานได้และได้อ่านหนังสือดี ๆ ที่ทำให้เขาสนุกและรักการอ่าน ก่อนที่ส่งเสริมให้พวกเขาเรียนรู้ภาษาจากโทรทัศน์ คอมพิวเตอร์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเพียงเครื่องมืออุปกรณ์เสริม ซึ่งให้ทั้งผลด้านบวกและด้านลบได้ต้องมีพ่อแม่ ครู ช่วยแนะนำ ต้องรู้จักการแบ่งเวลา การเลือกโปรแกรมที่เหมาะสม เด็กจึงจะสามารถใช้สื่อชนิดนี้ให้ได้ผลบวกมากขึ้น เด็กควรจะเริ่มจากการเรียนรู้ภาษาได้ดี อ่านหนังสือแบบจับใจความได้ และรักการอ่านหนังสือก่อน เขาถึงจะรู้จักใช้สื่อสมัยใหม่เสริมกระบวนการเรียนรู้ของเขาได้ดีขึ้น

การเรียนภาษาหนังสือจากคำง่ายไปสู่ยาก เข้าใจความหมายของคำ ประโยค ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องชัดเจน และสนุกในการอ่าน เกิดความรักการอ่าน เป็นเรื่องที่จะช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ ที่จะไปใช้งานและการเรียนรู้ต่อไปได้อย่างเหมาะสมกว่าการเรียนรู้อ่านจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์มักเน้นภาพเคลื่อนไหวมากกว่าการใช้ถ้อยคำภาษาที่เป็นพื้นฐานที่เราจะต้องใช้ไปตลอดชีวิต สื่อที่แสดงภาพเคลื่อนไหวอาจจะเร้าใจ และสนุก ทำให้เด็กเข้าใจเรื่องราวบางอย่างได้ แต่การจะเรียนรู้ภาษาแบบซาบซึ้ง

ในภาษาและวรรณกรรม รักการอ่าน ควรใช้หนังสือเป็นสื่อมากกว่า แม้แต่หนังสือสำหรับเด็กเล่มที่เน้นภาพประกอบมากไปและมีถ้อยคำน้อยเกินไป นักจิตวิทยาเรื่องการเรียนรู้ของเด็กยังวิจารณ์ว่า เป็นการดูถูกสติปัญญาของเด็ก และไม่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ถ้อยคำต่าง ๆ มากเท่าที่ควร ทั้งที่สมองของเด็กเล็กพร้อมที่จะเรียนรู้ความหมายของศัพท์ต่าง ๆ ได้จำนวนมาก¹⁴

การอ่านหนังสือยังเป็นวิธีการเรียนรู้อย่างช้า ๆ ที่หนักแน่นกว่า สร้างสมาธิ สร้างจินตนาการ ได้มากกว่าสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ภาพยนตร์ ในการอ่านหนังสือนั้น เด็กสามารถหยุดและหรือพลิกกลับไปอ่านใหม่ได้ ขณะที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์จะเคลื่อนไหวเร็ว บอกทั้งเรื่องราว การเคลื่อนไหว การพูดของตัวละครหมดทุกอย่าง เด็กเป็นฝ่ายดูและฟังอย่างเดียว แทบไม่ต้องใช้ความคิด จินตนาการของตนเองเกี่ยวกับละครต่าง ๆ เหมือนกับการอ่านหนังสือ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์บางอย่าง เช่น อินเทอร์เน็ต, E-book, ซีดีรอม ถ้ารู้จักเลือกและแบ่งเวลาให้เหมาะสม (โดยอาจต้องมีผู้ใหญ่ดูแล) อาจมีประโยชน์ในบางด้าน ข้อสำคัญคือต้องสร้างให้เด็กมีพื้นฐานการอ่านที่ดี รักการอ่าน มีสมาธิในการอ่าน เป็นคนอยากรู้อยากเห็น อยากค้นคว้าสิ่งที่มีสาระก่อน เขาถึงจะมีอุปนิสัยและความพร้อมที่จะไปค้นคว้าอ่านจากอินเทอร์เน็ต จาก E-book ฯลฯ

ถ้าเด็กยังไม่มีพื้นฐานที่ดีเรื่องภาษาและการรักการอ่าน เขาอาจใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์แบบหาความบันเทิงเพลิดเพลิน เช่น การเล่นเกม ความหลงใหลเรื่องเพศ ดารา ฯลฯ และอาจไม่สนใจการค้นคว้า การอ่าน การแสวงหาความรู้และความหมายในชีวิตเลยก็ได้

การที่นักการเมืองห่อที่จะแจกแท็บเล็ต (คอมพิวเตอร์แบบพกพา) ให้เด็กตั้งแต่ชั้นป. 1 ค่อนข้างไม่เหมาะกับวัยที่ยังเพิ่งเริ่มต้นเรียนรู้เรื่องภาษาและการอ่าน การให้เด็กเริ่มจากการใช้คอมพิวเตอร์แทนที่จะเริ่มจากหนังสือจะมีผลเสียต่อกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของเด็กได้ โดยเฉพาะเมื่อไม่มีครูพ่อแม่ที่มีความรู้และเวลาพอที่จะแนะนำกำกับดูแลการใช้คอมพิวเตอร์ของเด็กได้อย่างดีพอ ในสภาพที่ทั้งเด็กไม่พร้อม พ่อแม่ ครู ไม่พร้อม การแจกแท็บเล็ตแก่เด็ก ป.1 ทุกคนจะเป็นผลเสียต่อกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กป.1 จำนวนมากได้ กล่าวโดยเปรียบเทียบ นักเรียนชั้นป.6 หรือ ม.1 น่าจะมีความพร้อมมากกว่าเด็ก ป.1 แต่ถึงอย่างนั้นก็ต้องมีครูที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดีคอยแนะนำดูแลและมีการเตรียมโปรแกรมที่ดีด้วย การส่งเสริมให้นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการเรียนรู้จึงจะได้ผลคุ้มค่า¹⁵

การวัดผล ไม่ควรเน้นการสอบที่เน้นการท่องจำเนื้อหา แม้การเรียนรู้หลายเรื่องต้องใช้ความจำด้วย ก็ควรเป็นการจำแบบเชื่อมโยงได้ ไม่ใช่จำเป็นส่วน ๆ ควรวัดผลส่วนหนึ่งด้วยการฝึกให้ผู้เรียนทำรายงาน โครงการ การเสนอรายงาน ฯลฯ ส่วนการสอบปลายภาคควรตั้งคำถามและให้ผู้เรียนตอบบรรยายแบบอรรถนัยด้วย การสอบแบบกึ่งปรนัยที่จัดโดยในโครงการ PISA ขององค์กร OECD มุ่งวัด

¹⁴ Bruno Bettelheim Etel. เล่มเดิม

¹⁵ ผลการวิจัยในประเทศเปรู โดยธนาคารเพื่อการพัฒนาอเมริกัน (IDB) พบว่าโครงการให้เด็กนักเรียนมีคอมพิวเตอร์แบบแล็ปทอปใช้ไม่ได้ช่วยให้เด็กสนใจการอ่าน การเรียนรู้ หรือเรียนรู้ได้ดีขึ้น เนื่องจากปัญหาการขาดความพร้อมของครู นักเรียน และเนื้อหาที่ใส่เข้าไปในคอมพิวเตอร์ www.technology.thaiza.com/olpc-/240434/

ความรู้แบบคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหา เพื่อนำความรู้ไปใช้งานในชีวิตจริงได้มากกว่าการท่องจำ โดยที่กรรมการผู้ออกข้อสอบออกแบบข้อสอบอย่างพิถีพิถัน ไม่ใช่แค่แต่งข้อสอบแบบปรนัยที่มีตัวเลือกให้กาข้อที่ถูกจากความคิดของตนเองแบบง่าย ๆ ที่นอกจากเน้นความจำแล้ว ยังมีลักษณะคลุมเครือ ก้าวมไม่ชัดเจน อย่างเช่น ข้อสอบโอเน็ตบางข้อของประเทศไทยในปี 2554-2555 ที่มีผู้ยกตัวอย่างมา วิพากษ์วิจารณ์ทางสื่ออินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลาย¹⁶

การจะปฏิรูปเปลี่ยนแปลงหลักสูตรวิธีการสอนการเรียนรู้ การวัดผลเป็นแบบใหม่ที่กล่าวมาทั้งหมดได้ต้องปฏิรูปฝึกอบรมครูอาจารย์ใหม่ทั้งหมด เพราะปัญหาหลักคือ ครูอาจารย์ส่วนใหญ่เรียนรู้มาแบบท่องจำ ไม่รู้จักคิด วิเคราะห์ ไม่ชอบอ่านหนังสือค้นคว้าเพิ่มเติม ไม่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ครูส่วนใหญ่จึงไม่รู้หรือไม่สนใจวิธีการสอนและการประเมินผลแบบใหม่ ซึ่งเป็นการทำงานที่ยากขึ้น ต้องใช้แรงงานสมองเพิ่มขึ้น แต่การปฏิรูปการสอนและการเรียนให้นำสนใจและมีประสิทธิภาพขึ้น นอกจากจะทำให้อาชีพครูเป็นงานที่ทำหาย ที่น่าสนใจมากขึ้น สำหรับคนที่สนใจการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้าแล้ว ยังจะทำให้ครูเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้มากขึ้น และเบี่ยงเบนไปอาชีพการสอนลดลง ครูที่ตั้งใจสอนและสอนได้อย่างน่าสนใจจะช่วยให้นักเรียนลดความเบี่ยงเบนในการเรียนลงด้วย

6. ปฏิรูประบบการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของทั้งสังคม ควบคู่กันไปกับการปฏิรูปการศึกษาในระบบ

เด็ก เยาวชน ประชาชน มีโอกาสเรียนรู้จากสื่อและสภาพแวดล้อมภายนอกตลอดเวลา และรับอิทธิพลได้ง่ายและมากกว่าสิ่งที่สอนกันในระบบโรงเรียน ดังนั้นการปฏิรูปสื่อและสภาพแวดล้อมของสังคมให้คนสนใจใฝ่รู้ รักการอ่าน การเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ตลอดชีวิต จึงเป็นเรื่องสำคัญไม่น้อยไปกว่าการปฏิรูปหลักสูตรวิธีการสอน การวัดผลในโรงเรียน

6.1 ปฏิรูปห้องสมุด และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ให้แพร่หลายถึงประชาชนในทุกจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน สถานศึกษา วัด องค์กรต่าง ๆ

ปฏิรูปห้องสมุดแห่งชาติให้เป็นองค์กรมหาชนที่ทำงานคล่องตัวกว่าระบบราชการ มีงบประมาณที่มากพอจะทำห้องสมุดเครือข่ายทั่วประเทศที่เปิดให้ประชาชนยืมหนังสือไปอ่านที่บ้านได้ ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียนควรจ้างบรรณารักษ์มืออาชีพที่รักการอ่านจริง ๆ มีอิสระในการสั่งซื้อหนังสือที่ที่เหมาะสมกับสมาชิกในชุมชนหรือในโรงเรียน¹⁷ เลิกระบบการสั่งซื้อหนังสือแบบให้หน่วยราชการส่วนกลางเป็นคนสั่งซื้อผ่านสำนักพิมพ์บางแห่งที่มีการวิ่งเต้นขายหนังสือคุณภาพปานกลางและต่ำ

¹⁶ ตัวอย่างข้อสอบของ PISA ดูจากโครงการ PISA ของ สสวท. www3.ipst.ac.th/pisa/index บทวิจารณ์ข้อสอบโอเน็ต ดู www.oknation.net/blog/tan_pisit/2012/02/25/entry-1

¹⁷ รายชื่อหนังสือดีมีคณะกรรมการคัดเลือกและประกาศรายชื่อดีหลายชุด เช่น หนังสือดี 100 ชื่อเรื่องที่คุณไทยควรอ่าน, หนังสือดี 100 ชื่อเรื่องสำหรับเด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน 100 หนังสือดีเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย โดย วิทยากร เชิงกุล และคณะ ค้นได้จาก www.google.com

ลือตาใหญ่แล้วส่งกระจายไปให้ห้องสมุดต่าง ๆ ทำให้ห้องสมุดโรงเรียนมีหนังสือที่ไม่ดีพอหรือไม่ หลากหลาย และทำให้ไม่ค่อยมีนักเรียนมาอ่าน

ควรปฏิรูปห้องสมุดอย่างมุ่งทำให้เกิดผลจริง ไม่ใช่แค่สร้างอาคารใหญ่โตที่ตั้งชื่อเพื่อเป็นเกียรติแก่บุคคลนั้นบุคคลนี้ มีพิธีเปิดหรูหรา แต่เสร็จแล้วก็ทอดทิ้งไม่มีการดูแลที่ได้อย่างต่อเนื่อง บรรณารักษ์ควรร่วมมือกับบุคคลที่สนใจและเป็นหัวแรงในท้องถิ่น จัดตั้งคณะกรรมการชุมชนบริหารห้องสมุด และรณรงค์ให้คนเข้ามาใช้อย่างต่อเนื่อง ปัญหาปัจจุบันคือ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องสมุดชุมชน หนังสือมีน้อย หรือมีแต่หนังสือที่ไม่ค่อยน่าอ่าน¹⁸ และหรือบรรณารักษ์ไม่สนใจ ทำให้ไม่ค่อยมีคนมาอ่าน ถ้ามีการปฏิรูประบบห้องสมุด การคัดหนังสือดี ๆ เข้าห้องสมุด และรณรงค์ดี ๆ คนในต่างจังหวัด รวมทั้งคนรายได้น้อยในชุมชนเมืองจะได้อ่านหนังสือดี ๆ กันมากขึ้น หมูบ้าน ตำบลใกล้เคียงอาจร่วมมือกันหมุนเวียนหนังสือทุก 3 เดือน ฯลฯ เพื่อแก้ไขปัญหาการที่ห้องสมุดมีงบประมาณซื้อหนังสือจำกัด

ภาคธุรกิจเอกชนที่เป็นบริษัท ห้างร้านขนาดใหญ่ เช่น ธนาคาร บริษัทอุตสาหกรรม รัฐวิสาหกิจ ศูนย์การค้า ฯลฯ ควรจะช่วยทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ด้วยการทำห้องสมุดสาธารณะที่รณรงค์ให้ทั้งพนักงาน นักเรียน, นักศึกษาทั่วไปและประชาชนเข้าไปอ่านหนังสือดีกันเพิ่มขึ้น

ถ้ารัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุดทั่วประเทศที่ขณะนี้มีราว 3-4 หมื่นแห่ง สั่งซื้อหนังสือดี ๆ ได้ การจัดพิมพ์หนังสือดีที่ควรมีในทุกห้องสมุดรวมแล้วเป็นหลักหมื่นเล่มขึ้นไปจะทำให้ต้นทุนการพิมพ์หนังสือต่อหน่วยต่ำลง คนไทยทั่วไปจะมีโอกาสซื้อหาหนังสือดีได้ในราคาที่ต่ำกว่าหนังสือที่ส่วนใหญ่แล้วพิมพ์ครั้งละ 1-2 พันเล่มด้วย

6.2 ปฏิรูปสื่อมวลชน สื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้คนสนใจอ่านหนังสือวรรณกรรมและอื่น ๆ เพิ่มขึ้นด้วย เช่นจัดรายการคุยเรื่องหนังสือและวรรณกรรม การแข่งขันตอบปัญหาเรื่องหนังสือและวรรณกรรมทางโทรทัศน์ การทำเว็บไซต์ที่มีหนังสือดีรุ่นเก่า (ที่ไม่มีปัญหาเรื่องต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ให้ผู้เขียนแล้ว) ให้ประชาชนเปิดอ่านได้ฟรี ดาวโหลดไปใส่แท็บเล็ตหรือเครื่องอ่านหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเภทต่าง ๆ ได้ฟรี ฯลฯ

ส่งเสริมพัฒนาสื่อวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ซีดีรอม ฯลฯ ไปในทางให้ความบันเทิงควบคู่ไปกับการให้ความรู้ (Edutainment) ทั้งความรู้ที่เป็นสากลและความรู้เกี่ยวกับสังคมไทย ทั้งเรื่องวรรณกรรมและในทุก ๆ เรื่อง จัดสรรเงินทุนอุดหนุน, จัดการประกวด, จัดตั้งหน่วยงานที่จ้างมืออาชีพหรือคนเก่งมาทำงานเฉพาะด้านนี้ เด็กเยาวชนในยุคปัจจุบันมักสนใจและนิยมใช้เวลากับสื่อสมัยใหม่เหล่านี้มากอยู่แล้ว เราควรหาวิธีใช้สื่อเหล่านี้เพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือด้วย (เช่นอ่านหนังสือจากกระดานอิเล็กทรอนิกส์, คอมพิวเตอร์) เพราะการอ่านหนังสือยังสำคัญและจำเป็นในการพัฒนาการเรียนรู้ของสื่ออื่นมาแทนไม่ได้ทั้งหมด

¹⁸ ปัญหาการบริหารงบประมาณแบบรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลาง การขาดความรู้และทุจริตฉ้อฉลของผู้มีอำนาจสั่งซื้อหนังสือ ทำให้มีการวิ่งเต้นสั่งซื้อหนังสือที่ไม่ค่อยดีหรือไม่น่าอ่านส่งไปตามห้องสมุดโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการเพิ่มปัญหาทำให้คนเข้าถึงหนังสือได้ลดลง

6.3 พัฒนาการห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ และจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและความรู้อย่างแพร่หลาย เช่นกิจกรรมเล่านิทาน แข่งขันกันแต่ง/เล่านิทาน อ่านบทกวี ใต้วาที แสดงละคร วิจารณ์หนังสือ ฯลฯ การเล่านิทานและการอ่านหนังสือแบบออกเสียงให้คนอื่นได้ฟังร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่มนุษย์ยุคก่อนมีสื่อสมัยใหม่ทำกันมานาน เป็นกิจกรรมรวมหมู่ในเชิงการศึกษาศิลปวัฒนธรรมและสร้างความอบอุ่นเข้มแข็งในครอบครัวและชุมชนที่สำคัญ ถึงปัจจุบันวัฒนธรรมการอ่านหนังสือออกเสียงให้คนอื่นฟังกันนี้ ก็ยังคงอยู่หรือฟื้นตัวขึ้นมาใหม่ในหลายประเทศ เช่น เชิญนักเขียนหรือนักแสดงมาเป็นผู้อ่านในห้องประชุม, ร้านกาแฟ ฯลฯ เพราะการอ่านออกเสียงแบบฟังกันเป็นหมู่คณะนั้นได้รสชาติได้บรรยากาศและให้ประสิทธิผลในการเรียนรู้ที่แตกต่างไปจากการอ่านหนังสือคนเดียวแบบเงียบ ๆ เราควรฟื้นฟูกิจกรรมนี้ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษารณรงค์เรื่องการรกรักการอ่าน ในระดับประเทศและทำให้คนทั้งประเทศตระหนักว่าการรกรักการอ่านเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปคุณภาพของพลเมืองและการปฏิรูปประเทศ

การทำกิจกรรมส่งเสริมให้คนไทยรักการอ่านหนังสือดี ต้องทำอย่างตระหนักถึงความสำคัญและทำอย่างกว้างขวางจริงจังต่อเนื่อง ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และแทรกเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในรายการทางวิทยุ โทรทัศน์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วย ไม่ใช่แค่ทำเป็นโครงการเดี่ยว ๆ นาน ๆ ครั้ง ในต่างประเทศ บางเมืองมีการจัดกิจกรรมแบบให้ประชาชนลงคะแนนกันว่าเดือนนี้เราจะเลือกอ่านวรรณกรรมเรื่องอะไร แล้วมีการจัดกิจกรรมคุยกัน แข่งตอบปัญหาจากวรรณกรรมเล่มดังกล่าวกันเป็นประจำ หลายประเทศรณรงค์ให้พ่อแม่สนใจและใช้เวลาอ่านนิทานให้ลูกเล็กฟังหรือคุยกับลูกเรื่องนิทานหรือวรรณกรรมอย่างจริงจังต่อเนื่อง

ข้อเสนอจากนักเขียน นักวิชาการด้านการผลิตหนังสือให้รัฐบาลจัดตั้งสถาบันหนังสือแห่งชาติ เป็นองค์กรมหาชนค่อนข้างใหญ่ เพื่อส่งเสริมการผลิต การเผยแพร่หนังสือดีให้เข้าถึงประชาชนทั่วประเทศ และการรณรงค์และการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านหนังสือดีฯ ระดับประเทศหลายอย่างควบคู่กันไป อย่างจริงจังต่อเนื่อง¹⁹ เป็นข้อเสนอที่มองปัญหาอย่างเชื่อมโยงเป็นระบบที่รัฐบาลน่าจะนำไปพัฒนาต่ออย่างจริงจัง เพราะโครงการส่งเสริมการอ่านเท่าที่ทำกันอยู่มีลักษณะหลายหน่วยงานต่างคนต่างทำ เป็นโครงการโดด ๆ ที่มีประโยชน์จำกัด เฉพาะในบางพื้นที่ เช่น กรุงเทพฯ ในคนบางกลุ่ม เช่น คนที่สนใจเรื่องหนังสืออยู่แล้ว ยังไม่ขยายไปสู่ นักเรียน นักศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ทั้งประเทศอย่างได้ผล

สรุป

การทำกิจกรรมตามแนวทาง 7 ข้อที่กล่าวมา เพื่อส่งเสริมให้เด็กเยาวชน คนทั่วไปอ่านหนังสือได้ดีขึ้นและรักการอ่านหนังสือดี คือแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองที่สำคัญ การทำให้เด็กเยาวชน ประชาชน รักการอ่านและส่งเสริมให้พวกเขามีหนังสือดีอ่านจะเป็นแรง

¹⁹ มกฏ อรรถดี/มุขัม บิน มูดอ “แนวคิดเสนอรัฐบาล สังคมหนังสือและสังคมการอ่าน ในประเทศไทย” สำนักพิมพ์ผีเสื้อ 2553 www.bflybook.com

ผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีคุณภาพและอย่างทั่วถึงเป็นธรรม การปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ และกระจายอย่างทั่วถึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่การผลักดันการปฏิรูปในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมของประเทศ ให้พัฒนาไปในแนวทางที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่วนรวมเป็นธรรม และยั่งยืนได้ต่อไป

บรรณานุกรม

- Bruno Bettelheim and Karen zelan. 1991 “Why Children Resent Learning” Chapter 2 in Bruno Betteheim Etel. **On Learning to Read Penguin**
- พรพีไล เลิศวิชา. 2552. **โรงเรียนอนุบาลตามแนวคิด Brain-Based Learning**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- มกุฏ อรฤดีและมุขัม บิน มุดอ. 2553. **แนวคิดเสนอรัฐบาล สังคมหนังสือและสังคมการอ่านในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : ฟ้าเสื่อ
- วิทยากร เชียงกุลและคณะ. **รายชื่อหนังสือดีมีคณะกรรมการคัดเลือกและประกาศรายชื่อดีหลายชุด เช่น หนังสือดี 100 ชื่อเรื่องของคนไทยควรอ่าน, หนังสือดี 100 ชื่อเรื่องสำหรับเด็กและเยาวชนไทยควรอ่าน 100 หนังสือดีเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย.**
- วิทยากร เชียงกุล. 2554. **รายงานสภาวะการศึกษาไทย 2552-2553**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)
- วิทยากร เชียงกุล. 2553. **รายงานสภาวะการศึกษาไทย 2551-2552**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.)
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) (ม.ป.พ.) **ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์**. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ป.)
- สมาคมผู้จัดพิมพ์และผู้จัดจำหน่ายหนังสือแห่งประเทศไทย. 2554. **บทวิเคราะห์อุตสาหกรรมสำนักพิมพ์และการอ่านในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ป.)
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2551. **การสำรวจการอ่านหนังสือของประชากร**. กรุงเทพฯ : (ม.ป.ป.)
- สุดใจ พรหมเกิด. 2553. **หนังสือภาพสื่อสร้างสรรค์พัฒนาสมองและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของลูกน้อย**. กรุงเทพฯ : สสส.